

Projekt "Razem silniejsi! Wspólne zarządzanie kryzysowe na pograniczu polsko-niemieckim"

4. Polsko-Niemiecki Dialog Obywatelski

"Razem silniejsi - kryzysy w regionie przygranicznym", 15 października 2024 r. w Koszarzynie (Polska)

Ocena tematów i pomysłów

W dniu 15 października 2024 r. w ramach projektu "Razem silniejsi! Wspólne zarządzanie kryzysowe w polsko-niemieckim regionie przygranicznym" odbyło się kolejne wydarzenie. IV Polsko-Niemiecki Dialog Obywatelski odbył się w ośrodku wypoczynkowym "Nad Borkiem" w Koszarzynie (Polska).

Organizator projektu, Euroregion Spree-Neiße-Bober/ Sprewa-Nysa-Bóbr, gościł ponad 70 obywateli z polskiej i niemieckiej części regionu przygranicznego.

Po tym jak podczas pierwszych trzech dialogów obywatelskich zgłoszone zostały liczne życzenia, postulaty i pomysły obywateli, celem czwartego spotkania było wspólne zdefiniowanie najważniejszych zaleceń oraz sformułowanie ich w bardziej konkretny sposób. W tym celu utworzono trzy grupy tematyczne, poświęcone kolejno zagadnieniu **transgranicznej opieki zdrowotnej, transgranicznej edukacji i transgranicznego transportu publicznego/turystyki**. Aby zapewnić merytoryczne remy dyskusji, tym razem zaproszonych zostało 11 ekspertów i praktyków z polsko-niemieckiego regionu przygranicznego, aby udzielić informacji i przedstawić przykłady konkretnych doświadczeń. Znacząco wzbogaciło to dialog obywatelski.

W ramach czwartego dialogu obywatelskiego uczestnikom przedstawiono najpierw życzenia, żądania i pomysły, które zostały już zarejestrowane podczas pierwszych trzech wydarzeń dialogowych. Zostały one wstępnie posortowane przez beneficjenta projektu wraz z IKOME | Steinbeis Mediation, poddane analizie tam, gdzie było to możliwe, a następnie pogrupowane według obszarów tematycznych.

Obywatele mieli następnie możliwość zagłosowania, które z przedstawionych zaleceń są dla nich najważniejsze. Każdy obywatel otrzymał trzy głosy na grupę, które mógł rozdzielić pomiędzy istniejące rekomendacje. Następnie odbyła się druga runda dialogu, podczas której pracowano nad sformułowaniem 5 konkretnych rekomendacji.

Planowane jest przekazanie ostatecznej wersji tych zaleceń przedstawicielom administracji publicznej oraz politykom na szczeblu lokalnym, landowym / wojewódzkim i krajowym.

Poniżej przedstawiono bardziej szczegółowo opracowane zalecenia i dalsze wyniki dyskusji trzech wspomnianych grup.

1. Grupa „transgraniczna opieka medyczna“

Poniższe 5 rekomendacji otrzymało najwięcej głosów podczas 4. Polsko-Niemieckiego Dialogu Obywatelskiego:

- Łatwy dostęp do usług opieki zdrowotnej, przynajmniej standardowych usług transgranicznych, poprzez "eksperymentalne rozwiązanie dla tzw. wyspy" dla polsko-niemieckiego regionu przygranicznego (18 głosów)
- Uproszczenie procedur refundacji wszelkiego rodzaju usług opieki zdrowotnej dla osób mieszkających w regionie przygranicznym (16 głosów)
- Lepsza (dwujęzyczna) informacja o placówkach opieki zdrowotnej, ich usługach oraz, w razie potrzeby, wielojęzyczność po stronie niemieckiej i polskiej (12 głosów)
- (Lepsza) współpraca między niemieckimi i polskimi placówkami opieki zdrowotnej (9 głosów) 2 _____
- Ułatwione uznawanie polskich i niemieckich dyplomów medycznych (8 głosów)

Dalsze zalecenia:

- *Realizacja współpracy transgranicznej w zakresie szkolenia personelu medycznego*

Pierwsze pięć zaleceń zostało uzupełnionych o dalsze szczegóły:

Sprawne, transgraniczne korzystanie z usług opieki zdrowotnej i odbiurokratyzowany zwrot kosztów stanowiły główny wątek dyskusji. Obywatele dostrzegają tu pilną potrzebę ingerencji i pragną szybkiego wdrożenia rozwiązań. Uczestnicy podnoszą apel do decydentów w odpowiednich organach administracji publicznej i gremiach politycznych, aby byli otwarci na problemy w regionie przygranicznym. Przynajmniej niektóre z zaleceń dialogu obywatelskiego powinny zostać wdrożone. W tym celu ma zostać sformułowany nowy list otwarty.

Zalecono uproszczenie dostępu do Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego dla obywateli polskich oraz uproszczenie procedur rozliczania usług medycznych po obu stronach granicy.

Podkreślono również, że należy udostępnić lepsze dwujęzyczne informacje o placówkach opieki zdrowotnej i lekarzach. Powinno to umożliwić lepsze wykorzystanie usług opieki zdrowotnej w regionie i, szczególnie na obszarach wiejskich, tworzyć synergie w regionach przygranicznych poprzez wzajemne uzupełnianie usług.

Wprowadzenie transgranicznych transportów medycznych było postrzegane jako kolejny niezbędny krok, aby obywatele, którzy nie mogą korzystać z samochodu lub transportu publicznego, mieli również możliwość odwiedzenia lekarza w sąsiednim kraju.

Oprócz powyższych zaleceń zauważono, że służbom ratunkowym również muszą zostać uwzględnione w tych zaleceniach. Ponadto należy zwrócić większą uwagę na potrzeby seniorów, np. w celu poprawy lub nawet zapewnienia pomocy i usług wsparcia dla tej grupy docelowej.

Mieszkańcy z dużym zainteresowaniem wysłuchali wyjaśnień na temat projektu międzynarodowego biura pacjenta z siedzibą w Naemi Wilke Stift. Z jednej strony wyrażono życzenie, aby ten punkt kontaktowy dla mieszkańców Euromiasta Guben-Gubin był stały. Z drugiej strony zwrócono również uwagę, że należy również uwzględnić miejsca bardziej oddalone od Guben-Gubina, takie jak Krosno Odrzańskie.

Wszyscy obywatele w grupie dyskusyjnej postrzegają rozwój wspólnego polsko-niemieckiego regionu opieki zdrowotnej jako ważny cel. Biorąc pod uwagę reformę szpitali, która ma obecnie miejsce w Niemczech, ulepszenia i dostosowania niezbędne dla tego procesu muszą być wyraźnie sformułowane i przedstawione decydentom na wszystkich szczeblach. Jednocześnie należy to zrobić również po stronie polskiej i uwzględnić ekspertyzę polskiego Ministerstwa Zdrowia.

Pandemia koronawirusa niczym szkło powiększające uwypukliła znaczenie funkcjonującej współpracy w polsko-niemieckim regionie przygranicznym oraz szkody spowodowane tymczasowym zamknięciem granicy. Mając to na uwadze, obywatele mają nadzieję, że współpraca będzie się nadal poprawiać, a istniejące synergie zostaną wykorzystane, a nie zlikwidowane. Nawet po zakończeniu obecnego procesu partycypacji obywatelskiej powinny pozostać platformy wymiany, na których obywatele będą mogli w przejrzysty sposób dzielić się swoimi doświadczeniami i informacjami - nie tylko w kwestiach opieki zdrowotnej, ale także poza nią.

2. Grupa: „transgraniczne oferty edukacyjne“

Poniższe 5 rekomendacji otrzymało najwięcej głosów podczas 4. Polsko-Niemieckiego Dialogu Obywatelskiego:

- Wzmocnienie "Przedszkoli językowych" (19 głosów)
- Promowanie atrakcyjnych dwujęzycznych programów edukacyjnych i programów studiów dla nauczycieli i wychowawców w regionie przygranicznym (14 głosów)
- Dodatkowe kółka językowe w szkołach (10 głosów)
- Mapowanie ofert nauki języka sąsiada w formie zestawienia, tak aby kanały i ośrodki edukacyjne były przedstawione w przejrzysty sposób (6 głosów).
- Dwujęzyczne zajęcia z innych przedmiotów i zapewnienie ich regularnego prowadzenia (6 głosów)

Dalsze zalecenia:

4

- Zwiększenie liczby godzin nauczania oraz zatrudnienia nauczycieli języka niemieckiego i polskiego w szkołach i przedszkolach.
- Zapewnienie wsparcia i finansowania dla zainteresowanych
- Konsolidacja istniejących programów językowych
- Rozszerzenie programów nauki języka w tandemach

Poszczególne zalecenia zostały uzupełnione o dalsze szczegóły:

1. Wzmocnienie "przedszkoli językowych"

Nie należy lekceważyć pozytywnego wpływu wzmocnienia ośrodków językowych. Im szybciej dzieci zaczną uczyć się języka sąsiada, tym szybciej go opanują i będą miały z nim pozytywne skojarzenia. Odpowiedni projekt pilotażowy (patrz finansowany przez INTERREG "Most Językowy Euroregionu Spree-Neiße-Bober/ „Sprewa-Nysa-Bóbr") zostanie wkrótce uruchomiony na tym obszarze (w 4 ośrodkach opieki dziennej). Projekty takie jak te powinny zostać rozszerzone, a ich wyniki wykorzystane do promowania nabywania języka w ośrodkach opieki dziennej na stałe.

Zaleca się również, aby polscy specjaliści ds. opieki dziennej mogli nauczać języka niemieckiego w placówkach opieki dziennej, zanim osiągną poziom B2 języka niemieckiego. W tym celu należy zatrudnić więcej specjalistów i odpowiednio ich wspierać. Zaleca się również utworzenie sieci specjalistów. W tym celu należy najpierw znaleźć polskich i niemieckich nauczycieli, którzy uczą się języka sąsiada. Następnie należy utworzyć grupy robocze dla tych specjalistów, aby umożliwić im wzajemną wymianę pomysłów (najpierw na poziomie krajowym, a następnie także transgranicznym).

Informacje dodatkowe: 28 stycznia 2025 r. w Guben odbędzie się pierwsze spotkanie przyszłej grupy roboczej "Nasze języki", która jest osadzona w projekcie INTERREG "Most językowy Euroregionu Spree-Neiße-Bober/"Sprewa-Nysa-Bohr" i rekrutuje się głównie z polskich i niemieckich przedstawicieli sektora edukacji.

2. Promowanie atrakcyjnych dwujęzycznych szkoleń i programów studiów dla nauczycieli i wychowawców w regionie przygranicznym

Zaleca się utworzenie programów kształcenia nauczycieli języka polskiego i serbołużyckiego w BTU Cottbus-Senftenberg. Ponadto należy ustanowić stypendia dla studentów-nauczycieli tych przedmiotów. Pożądane jest również, aby studenci odbywali staże i praktyki, a także praktyki w szkołach w Guben i Gubinie. Wreszcie, należy rozważyć zmianę programu nauczania języka niemieckiego w Polsce: Mniej gramatyki, a zamiast tego więcej praktycznej i aktualnej wiedzy powinno być nauczane.

3. Dodatkowe kółka językowe w szkołach

Oferowanie dodatkowych kółek językowych w szkołach (klub niemiecki w Polsce i klub polski w Niemczech) jest ważnym elementem zapewnienia ciągłości nauki języków obcych. Kluby te mogą być również organizowane na przykład przez studentów (kształcących nauczycieli). Niższe wymagania wstępne dla uczniów i nauczycieli są ważne. Wskazano również, że w Polsce urząd pracy dysponuje budżetem na szkolenie i doksztalcanie osób poszukujących pracy, ale nie można go wykorzystać na kurs języka obcego. W regionie przygranicznym urząd pracy powinien mieć możliwość finansowania kursów języka niemieckiego.

4. Dostarczanie informacji na temat ofert nauki sąsiedniego języka w formie zestawienia, tak aby kanały i ośrodki edukacyjne były prezentowane w przejrzysty sposób.
Zaleca się tworzenie odnośników do różnych ofert w Internecie.
5. Programy dwujęzyczne dla innych przedmiotów i zapewnienie ich regularności
Takie dwujęzyczne programy można na przykład połączyć z transferem wiedzy na temat przyrody i dziedzictwa kulturowego w regionie przygranicznym. Ponadto, mogą one być również rozwiązaniem kompensującym istniejące niedobory kadry nauczycielskiej w szkołach partnerskich w regionie przygranicznym.

3. Grupa: transgraniczny transport publiczny i turystyka

Poniższe 3 zalecenia dotyczące **transgranicznego transportu publicznego** otrzymały najwięcej głosów podczas 4. polsko-niemieckiego dialogu obywatelskiego:

- Rozwój transgranicznych ofert przejazdów - biletów (np. Cottbus-Gubin, Cottbus-Zielona Góra) - 14 głosów
- Poprawa koordynacji operatorów transportu publicznego w polsko-niemieckim regionie przygranicznym (w odniesieniu do połączeń autobusowych i kolejowych, kolejowych połączeń zastępczych, zmian w rozkładzie jazdy, **skoordynowanego planowania usług i zabezpieczania połączeń**) - 7 głosów
- Zapewnienie trójjęzycznych informacji (polski, niemiecki, angielski) o ofertach biletów i rozkładach jazdy- 3 głosy

Dalsze zalecenia:

- Poprawa częstotliwości połączeń w transporcie publicznym w celu dopasowania połączeń autobusowych i kolejowych.

Poniższe 6 rekomendacji dla **turystyki transgranicznej** otrzymało najwięcej głosów podczas 4. polsko-niemieckiego dialogu obywatelskiego:

- Wzmocnienie współpracy transgranicznej między podmiotami turystycznymi w polsko-niemieckim regionie przygranicznym w celu realizacji wspólnych projektów (np. dotyczących rewitalizacji Gór Gubińskich, szkolenia dwujęzycznych przewodników turystycznych, promocji i rozwoju wzajemnej wymiany itp.
- Tworzenie lub poprawa dostępu do zabytków w polsko-niemieckim regionie przygranicznym poprzez dodatkowe dwujęzyczne oznakowanie (np. kody QR na kościołach) - 5 głosów
- Wykorzystanie istniejących dwujęzycznych stron internetowych instytucji i stowarzyszeń turystycznych oraz ich powiązanie (np. Geopark UNESCO Łuk Mużakowa) - 4 głosy
- Stworzenie polsko-niemieckiego kalendarza imprez (np. dla miasta partnerskiego Guben-Gubin oraz dla Brandenburgii i województwa lubuskiego) - 4 głosy
- Projekt trójjęzycznego menu w obiektach turystycznych (restauracjach itp.) - jako zalecenie dla regionalnych podmiotów Izba Przemysłowo-Handlowa IHK, Izba Rzemieślnicza HWK, Związek Przedstawicieli Hotelarstwa i Gastronomii DEHOGA - 4 głosy
- Utworzenie transgranicznego biletu zintegrowanego dla ofert turystycznych - 4 głosy

Dalsze zalecenia:

- Łączenie nowych transgranicznych ofert turystycznych z istniejącymi (np. ze Szlakiem Miodu i Wina) oraz integracja istniejącej współpracy polsko-niemieckiej (np. z Geoparkiem UNESCO Łuk Mużakowa lub Europejskim Stowarzyszeniem Parków).
- Stworzenie centralnej trójjęzycznej strony internetowej z ofertami turystycznymi w regionie przygranicznym
- Trójjęzyczny projekt jednojęzycznych stron internetowych organizacji turystycznych i interesariuszy

Obywatele w tej grupie dyskusyjnej widzą ścisły związek między sprawami zgłoszonymi w obszarze transgranicznego transportu publicznego a obszarem turystyki. Sformułowali oni następujące zalecenia (częściowo sformułowane później przez polskiego moderatora):

1. Aby zapewnić wszystkim obywatelom, zwłaszcza tym, którzy nie mówią w języku sąsiada i nie mogą się go nauczyć ze względu na wiek lub inne przeszkody, dostęp do aktualnych usług transportu publicznego i rozkładów jazdy w całym regionie Sprewa-Nysa, zaleca się udostępnienie dwujęzycznych rozkładów jazdy transportu publicznego, np. w biurach informacji turystycznej, administracji miejskiej, stowarzyszeniach kulturalnych, ale także w miejscach dostępnych dla wszystkich, takich jak: Piekarnie, cukiernie, sklepy spożywcze itp.
2. W celu dalszego rozwoju turystyki transgranicznej i zwiększenia współpracy polsko-niemieckiej zaleca się tymczasowe zastąpienie brakującego centrum informacji turystycznej w Gubinie* poprzez:
 - o wspólny punkt informacji turystycznej (w wyniku rozmów i porozumienia między burmistrzami Guben i Gubina)
 - o lokalnej organizacji turystycznej w Gubinie (pan Fiedorowicz skontaktuje się z panią Anną Januszkiewicz, starostą powiatu krośnieńskiego).
 - o Małe, wolontariackie organizacje turystyczne, które wciąż powstają po polskiej stronie (poprzez inicjatywy obywatelskie), które mogłyby być wspierane przez PTTK Gubin (kontakt z PTTK).
 - o współpraca PTTK Gubin i MuT-Marketing und Tourismus Guben e.V.
 - o zatrudnienie dwujęzycznego pracownika dla organizacji turystycznej w Guben,
 - o w celu uniknięcia dużych nakładów finansowych i przyspieszenia odbudowy dobrze funkcjonującej przed laty współpracy pomiędzy Gubeńską Informacją Turystyczną a Gubinem.

* Zalecenie to obowiązuje do czasu ewentualnego ponownego otwarcia Centrum Informacji Turystycznej w Gubinie.

3. Aby utrzymać koszty współpracy transgranicznej i komunikacji na niskim poziomie, zaleca się:
 - a. wspierać organizacje, które już działają, zamiast tworzyć wiele nowych aplikacji i instytucji (sugestia pana Małyszczyka).
 - b. Przegląd i sporządzanie listy istniejących odpowiednich stron internetowych w dziedzinie turystyki oraz współpraca z ich dostawcami.

4. Aby przyspieszyć komunikację i dostarczanie informacji, zaleca się, aby rozkłady jazdy transportu publicznego i informacje turystyczne udostępniane po obu stronach granicy za pomocą kodów QR w trzech językach: polskim, niemieckim i angielskim.
5. Aby umożliwić turystom i mieszkańcom Euroregionu Sprewa-Nysa-Bóbr uczestnictwo we wszystkich wydarzeniach kulturalnych bez własnego samochodu i w godzinach wieczornych, zaleca się utworzenie specjalnych linii autobusowych umożliwiających mieszkańcom podróżowanie na wydarzenia. Zaleca się kontakt w tej sprawie z władzami miast (np. Guben, Gubin) i właściwymi operatorami transportu publicznego.

6. Aby wesprzeć współistnienie mieszkańców w regionie przygranicznym, a w szczególności turystykę transgraniczną, zaleca się nawiązanie kontaktu z niemieckimi kolejami Deutsche Bahn AG, a być może także z operatorem transportu publicznego, w celu zachęcenia do rozszerzenia ważności biletu Spree-Neisse-Ticket o inne regiony nad Nysą. Takie rozszerzenie oferty biletowej miałyby również pozytywny wpływ na wymianę społeczną i kulturalną mieszkańców, ponieważ spotkania byłyby łatwiejsze do zorganizowania. Obecnie mieszkańcy często rezygnują z takich wycieczek (wyjazdów), ponieważ zakup dodatkowych biletów (jeśli nie podano obszaru ważności biletu Sprewa-Nysa) jest dla nich zbyt skomplikowany. Ostatecznie taki środek służy również wzmocnieniu stosunków międzynarodowych. Ponadto transgraniczne porozumienie cenowe między oboma krajami również zmniejszyłoby liczbę nieporozumień.

7. Aby zagwarantować, że transgraniczne projekty i plany nie upadną z powodów finansowych, zaleca się wystosowanie listu otwartego do odpowiednich ministerstw w Polsce i Niemczech w celu podkreślenia potrzeby wsparcia finansowego w sektorze kultury, turystyki i transportu publicznego w regionie przygranicznym. List powinien w szczególności odnosić się do następujących punktów:
 - a. Rozbudowa transgranicznego transportu publicznego w celu promowania wymiany międzykulturowej we wszystkich obszarach (również w celu promowania rynku pracy).
 - b. Promocja projektów dwujęzycznych, kulturalnych i turystycznych w celu wzmocnienia współistnienia miast przygranicznych i uczynienia ich odpornymi na kryzysy, tak aby stworzyć podstawy, które mogą służyć jako podstawa szybkiej i skutecznej pomocy transgranicznej w przypadku sytuacji kryzysowych (np. klęsk żywiołowych, niekontrolowanych przejść granicznych, zagrożenia podstawowego bezpieczeństwa mieszkańców podczas pandemii itp.)

Ponadto należy zachęcać do dalszej współpracy z Fundacją Roberta Boscha i unijnymi organizacjami finansującymi.

Należy również zauważyć, że niektóre informacje przedstawione w dyskusjach na temat usług transportu publicznego były sprzeczne. Po zakończeniu dialogu obywatelskiego można było uzyskać bardziej precyzyjne informacje na temat poszczególnych kwestii, takich jak ważność biletu Deutschlandticket po stronie polskiej. Wraz z Radą Obywatelską Euroregion Sprewa-Nysa-Bóbr zbada możliwości udostępnienia tych informacji obywatelom w skróconej formie.

Pomimo różnorodności tematów poruszanych **w trzech grupach dyskusyjnych, możliwe jest zidentyfikowanie bliskich powiązań i nadrzędnych kwestii** również tym razem. Na przykład wzmocnienie atrakcyjności regionu przygranicznego dla wysoko wykwalifikowanych pracowników jest ściśle związane z wizją dwujęzycznego regionu edukacyjnego.

Dwunarodowe programy szkoleń i studiów torują drogę do uznawania kwalifikacji, np. w dziedzinie edukacji i medycyny. Lepiej funkcjonujący transgraniczny transport publiczny zapewnia dostęp do specjalistów medycznych po obu stronach granicy i umożliwia jeszcze lepszy rozwój turystyki. Po raz kolejny stało się jasne, że współpraca i dialog są kluczem do zainicjowania pożądanych zmian w regionie przygranicznym.

IV Polsko-Niemiecki Dialog Obywatelski po raz kolejny przebiegał w atmosferze wzajemnego szacunku i otwartości. Obywatele chcą, aby ich sprawy były traktowane poważnie, a ich konkretne rekomendacje były nie tylko brane pod uwagę przez organy decyzyjne, ale także wdrażane.